

Na kole podél železných opon

Podél železných opon se táhne 10 000 km dlouhá cyklostezka EuroVelo 13, která se táhne přes dvacet států. My projedeme 400kilometrový úsek, který se táhne Českem, Rakouskem a Slovenskem. Deset dnů, desítky zážitků, spousta nádherných míst ve třech státech a řádná dávka přírody, historie a kultury. EuroVelo 13 si získá každého

TEXT: HANA MORAVČIKOVÁ ♦ FOTOGRAFIE: SHUTTERSTOCK

Hrad Vranov nad Dyjí
VPRAVO: Detail renesanční
fasády domu ve Slavonicích;
jaro v Konicích u Znojma;
cyklisté v březovém háji;
kostel sv. Mikuláše ve Znojmě

DŘÍVE, NEŽ VYRAZÍTE na cyklovýlet podél železné opony na jeden den, týden nebo měsíc, je dobré si něco zjistit o tom, co vlastně pás ostnatého drátu, který Evropu na 40 let rozdělil na dvě poloviny, znamenal. Pak bude vaše cesta na kolách víc než jen výlet, na kterém si dáte do těla. Díky památkům, muzeím, rezavým železným plotům a strážním věžím to bude brána do minulosti, do osudů mnoha lidí, pro které představovala nepřekonatelnou překážku při návratu zpátky do vlasti nebo při pokusech o únik z totality.

Železná opona nebyla jen fyzickou bariérou. Byla to metafora pro politické a ideologické rozdělení Starého světa, jehož stopy v naší společnosti naneštěstí ještě pořád vnímáme...

Měla však i jeden pozitivní dopad – neplánovaný a neočekávaný, ale přece jen dobrý... Jelikož v okolí železné opony se ani na jedné její straně dlouhá desetiletí nic nestavělo, vzniknul tu dlouhý pás životem překypujících přírodních území plných zvířat a rostlin. V roce 2004 proto vznikla iniciativa Zelený pás, která dnes chrání ekosystémy, jež neúmyslně vznikly v okolí železné opony v období totality. Kdysi tedy železná opona rozdělovala, ale dnes naopak zelený pás, jenž ji lemují, spojuje státy od Barentsova až po Černé moře do jakési ekologické sítě, která

nově vzniklou divokou přírodu kolem bývalé opony chrání. EuroVelo 13 (EV 13), které celou železnou oponu kopíruje, začíná na severu Evropy, na hranici mezi Ruskem, Norskem a Finskem, a končí o tisíce kilometrů jižněji, u úžiny Bospor, na hranici mezi Bulharskem, Řeckem a Tureckem.

Jestli ji chcete na kole projet celou, připravte se na 10 000 kilometrů v sedle. I když to fyzicky rozhodně nebude snadné, podíváte se na její trasu na úchvatnou, divokou (ale taky hodně větrnou) přírodu severu, do Petrohradu, Tallinnu, do pobaltských národních parků, k památkám UNESCO, až do Česka a na Slovensko, odkud pak stezka pokračuje do Maďarska, Slovinska a Chorvatska a přes balkánská pohoří do Makedonie, k Malaševským horám, do Řecka a Turecka, aby se po tisících kilometrech nakonec v Bulharsku stočila k Černému moři. Nemáte sílu, čas ani energii, abyste ji projeli celou? Tak si projedte ten nejhezčí česko-slovenský úsek trasy, který se táhne podél rakouských hranic. Necelých 400 km přece zvládne i netrénovaný cyklista za deset dnů.

Deset dnů v sedle

Někdo má rád dovolenou s výkony, někdo poklidné dny s nějakou tou rozumnou dávkou pohybu

a dostatkem prostoru na poznávání historie, kultury i místních. Já rozhodně patřím do druhé skupiny cestovatelů. Pospíchat se mi ve dnech volna moc nechce, a tak jsem se rozhodla, že kdykoliv dostanu na své první cyklo dovolené chuť podívat se na něco mimo hlavní trasu, bez výčitek svědomí odbočím a udělám si zastávku. Plánování je užitečné, ale improvizace má taky velké kouzlo... K dovolené patří navíc i ničím nerušená ochutnávka místních jídel a nápojů – v případě této cesty rovnou ve třech státech –, což samozřejmě taky vyžaduje jistou časovou investici, kterou jsem byla od počátku víc než ochotná podstoupit.

Pokud se stopy mých kol rozhodnete následovat, vaše dovolená bude začínat v rakouském městečku Gmünd a kolo definitivně zaparkujete v Bratislavě. Na tomto úseku EV 13 si na kole zajezdíte na šterku, lesních cestách i asfaltu a překonáte 2 061 metrů stoupání a 2 429 metrů

Na mnohých cyklotrasách EuroVelo se cyklisté mohou ubytovat v zařízeních s certifikací Cyklisté vítáni. Tato značka je certifikací kvality služeb ubytovacích a stravovacích zařízení, kempů a turistických cílů přizpůsobených pro cyklisty a kola. Více informací najdete na webové stránce cyklistevitani.cz.

ZLEVA: Tradiční české lívance se smetanou a rybízem; hrad Litschau; železná opona se strážní věží v pozadí v Čížově.
NAPROTI: Kostelní věž z Lednicko-valtického areálu

Na EuroVelo 13 na cyklisty čekají rušná města i nekonečné přírodní stezky lemované poli a kopci

Slavonice Fest
V srpnu se ve Slavonicích nedaleko Jindřichova Hradce koná letní filmový a hudební festival (letos naplánovaný na 4. – 8. srpna). Festival je jako stvořený na malou přestávku na cyklo dovolené. Jeho součástí jsou koncerty, letní kina, filmové projekce, vernisáže, diskuze atd. Více informací a doporučení na ubytování najdete na slavonicefest.cz.

klesání, takže pokud na jízdu moc nejste zvyklí, určitě se vám bude hodit e-bike nebo alespoň kvalitní trekové kolo. Na trase na cyklisty čekají městečka, lesy, louky, sluncem zalité vinice a kopce, rybníky a řeky, včetně nádherného prostředí národního parku Podyjí. Právě Podyjí a Šumava tvoří zmiňovaný Zelený pás železné opony na území Česka a jeho součástí je i vzácná biosférická rezervace Dolní Morava se stále populárnější Pálavou, kterou na této cyklo dovolené taky nevynecháme.

Proč jsem si vybrala právě tento 400kilometrový úsek? Protože je tak akorát dlouhý a většinu času příjemně osciluje na česko-rakouských hranicích. Člověk se v této části EV 13 nabaží chráněné přírody i historických měst a podívá se na kole během týdne a půl do tří států, přičemž nemusí podat nijak výjimečný fyzický výkon. Na území Moravy navíc stezka vede do Znojma, Mikulova a Valtic, takže návštěvníky zavede na ta nejkrásnější vinařská místa v zemi. A abych byla upřímná, lákala mě i představa, že v ten samý den si mohu dát k snídani české lívanečky s borůvkami, k obědu rakouské plněné knedlíky a k večeři pravé slovenské halušky. Zdravím sice tento jídelníček nepřekypuje, ale dovolená je dovolená...

První etapa

Trasa: Gmünd – Litschau
Délka: 34 km

První den cesty začíná v poutivém prázdninovém módu: bohatou snídaní a šálkem kvalitní kávy, kterou jsem usrkávala na náměstí Gmünder Stadtplatz s výhledem na Starou radnici a sgrafitové domy. Toto malé dolnorakouské městečko s pěti tisíci obyvateli postihoval až do pádu železné opony podobný osud jako Berlín a ostnatý železný drát ho rozdělával na rakouský Gmünd a české Velenice. Po ranní dávce architektury na procházce centrem jsem se

vydala na 34kilometrový úsek trasy EuroVela 13. Na svou první etapu jsem vyrazila tak trochu do boje s větrem, který mi poněkud kazil romantickou představu o bezvětrné jízdě na kole, ale po necelých třech hodinách v sedle mi odpoledne ještě přece jen zůstalo dost energie na prohlídku středověkého hradu v Litschau s 25metrovou věží nad levým břehem Raissbachu.

Druhá etapa

Trasa: Litschau – Slavonice
Délka: 34 km

Není kam spěchat. Tour de France je úplně jiným směrem a budičky v šest ráno ani čůrání do nohavic na této deseti etapové trase nejsou nutné. Naštěstí... Po ránu se v klidu projdu po středověkém městečku Litschau, podobně jako mnoho mých cyklosouputníků, a na brunch si dopřeji pořádný talíř palačinek s lesními plody a šlehačkou. Chvilí nato již dopolední sacharidy spalují na kole, užívám si zelené výhledy a během přestávek si na mobilu čtu o renesančních Slavonicích, kam druhý den svého cyklistického dobrodružství směřuji. Do malinkatého jihomoravského městečka jen kilometr od rakouských hranic dorazím za dvě hodiny. Po procházce po centru města, přirovnávaného k historické Telči, však znovu nasedám na kolo, abych se podívala i do slavného opevnění předválečného Československa jen 2 km od Slavonic (zpřístupněno v období květen–září; otevírací hodiny nutno ověřit předem; slavonicebunkry.eu).

Třetí etapa

Trasa: Slavonice – Drosendorf
Délka: 34 km

Třetí den na EV 13 se nesl ve zvláštní náladě... Z obou stran jsem během několika hodin třikrát křížovala hranice mezi Rakouskem a Českem

ZLEVA: Průchod v železné oponě v Čížově; Volavka na Dunaji; hrad Děvín, 5 km od Bratislavy

a dostala se z jedné strany na druhou bez povšimnutí. Jaké to asi muselo být před 50 lety, kdy se mnoha lidem nepovedlo železnou oponu překročit ani třikrát za život... Nostalgická atmosféra se mi ale ve středověkém Drosendorfu, kde jsem si večer pochutnávala na hezky vychlazeném, rakouském lahvovém Edelweissu, postupně rozplynula. Drosendorf, město na vysoké skále se zcela zachovalými městskými hradbami, lemuje ze tří stran řeka Dyje, která mě bude provázet i v dalších částech cyklotrasy. V letní sezóně zde jezdí i vlakový Reblaus Express, který vás svezde z Retzu (kam se na kole podíváme o několik dnů později) do Drosendorfu a zpět. Kola si s sebou na vlak můžete vzít zdarma.

Čtvrtá etapa

Trasa: Drosendorf – Hardegg
Délka: 36 km

Nastal čas na regeneraci. Třetina cesty je za mnou a po několika hodinách na kole a po ještě více hodinách na pěších túrách a prohlídkách měst regeneruju a nabírám síly na další úseky trasy. V dolnorakouském Langau se k tomu nabízí skvělá příležitost – přírodní koupaliště, kde se lýtka zchladí a hlava si na chvíli oddechne od sledování značek.

Ve čtvrté etapě trasy pak čekají cyklisty nádherné úseky národního parku Podyjí. Terén je v něm zvlněný, takže se připravte, že budete bezstarostně uhnět dolů po kopcích, ale taky si trochu máknete. Pokud si budete chtít cestou opět trochu odpočinout, u obce Šafov najdete malebné rybníky. Když pak přejedete hranice a dostanete znovu chuť se vykoupat, stavte se u lomového jezera Bergwerksee. Já jsem se během své čtvrté etapy zchladila dvakrát, což se ukázalo jako dobrá strategie, jelikož v Hardeggu již na všechny úspěšné pokořitele 4. etapy čekal hrad na kopci.

Pátá etapa

Trasa: Hardegg – Znojmo
Délka: 28 km

Znojmo – město vína, dobrého jídla a krásných výhledů. Cestou k němu se však ještě cyklisté na chvíli vrátí zpátky k hlavnímu tématu celé cyklostezky (ne, není to víno!). U návštěvnického centra NP Podyjí Čížov totiž pořád stojí velký úsek zachovalé železné opony. Na chvíli za sebou tedy opět zanechávám zaparkované kolo, středověké zámky i myšlenky na čekající sklenky vína a prohlédnu si rezavý plot, který kdysi nepřírozně nedělil jen Česko od Rakouska, ale celý západ od východu. Po krátké

kontemplativní procházce se stále detailnější vidinou místních vín a ústí plnými sbíhajícími se slin vysedám zpátky do sedla a po Podyjí uhnám rovnou do Znojma, města s krásným centrem, křivolakými uličkami a podzemím s tajuplnou atmosférou. Znojenské podzemí je jedním z nejrozsáhlejších podzemních labyrintů v Evropě a jeho základy byly vystavěny již ve 14. století. Místní obyvatelé pro něm pro návštěvníky připravili několik prohlídkových okruhů od méně náročných, vhodných pro rodiny s dětmi, až po adrenalinové (a poněkud klaustrofobické), vhodné pro ty odvážnější.

Šestá etapa

Trasa: Znojmo – Retz
Délka: 21 km

Vinařství, to není jen o samotném nápoji bohů. Jsou to nekonečné zvlněné lány zelených vinic a zrajících hroznů, venkovní architektura starobylých sklepů i alchymie jeho výroby. To vše ztělesňuje vinařská obec Šatov s hezkou sklepni uličkou, malovaným sklepem a – jak jinak by to v obci u železné opony bylo – vojenským bunkrem. Pravý milovník vína se rozhodně musí stavět taky ve vinici Šobes přímo v národním parku Podyjí. Nejenže je to

jedna z nejstarších vinic v Česku, ale řadí se i k desítkě nejlepších vinic v Evropě, a to díky vzácnému mikroklimatu, které vládne v okolí řeky Dyje. Tato krátká etapa příhodně končí v dalším vinařském městečku, rakouském Retzi, kde se návštěvníci často vydávají do vinařského centra. Že stojí právě zde, není velkým překvapením, jelikož Retz zbohatnul právě díky obchodu s vínem. Centrum města zdobí měšťanské domy a pod náměstím se, podobně jako ve Znojmě, táhne labyrint chodeb a sklepů.

Sedmá etapa

Trasa: Retz – Laa an der Thaya
Délka: 50 km

Dyji jsem v této etapě nechala za sebou a kolem jsem sedmý den lemovala údolí řeky Pulkavy až k nejdělsí sklepní uličce v Evropě, k Hadresu. Cestou jsem minula jaroslavický barokní zámek ze 16. století i třetí největší rybník na Moravě s nádherným a hlavně početným ptačím osazenstvím a etapu jsem zakončila v lázeňském městě Laa an der Thaya (informace o otevíracích hodinách

a ceníku lázní najdete na www.therme-laa.at). Co víc než saunu a termální lázně si člověk může po padesáti kilometrech v sedle přát? Třeba vstup zdarma? Pokud si návštěvu těchto lázní naplánujete přímo na své narozeniny, pak vás Therme Laa – Hotel & Silent Spa opravdu uvítají zdarma.

Osmá etapa

Trasa: Laa an der Thaya – Valtice
Délka: 43 km

Koncentrace toho nej z jihu Moravy, tak by se ve zkratce dala popsat osmá etapa trasy. Podél cyklotrasy EV 13 budete znovu a znovu narážet na bunkry a pevnosti vybudované před druhou světovou válkou, a tak se na cestě za historií dostanete v tomto úseku ještě dále než jen k železné oponě a socialismu.

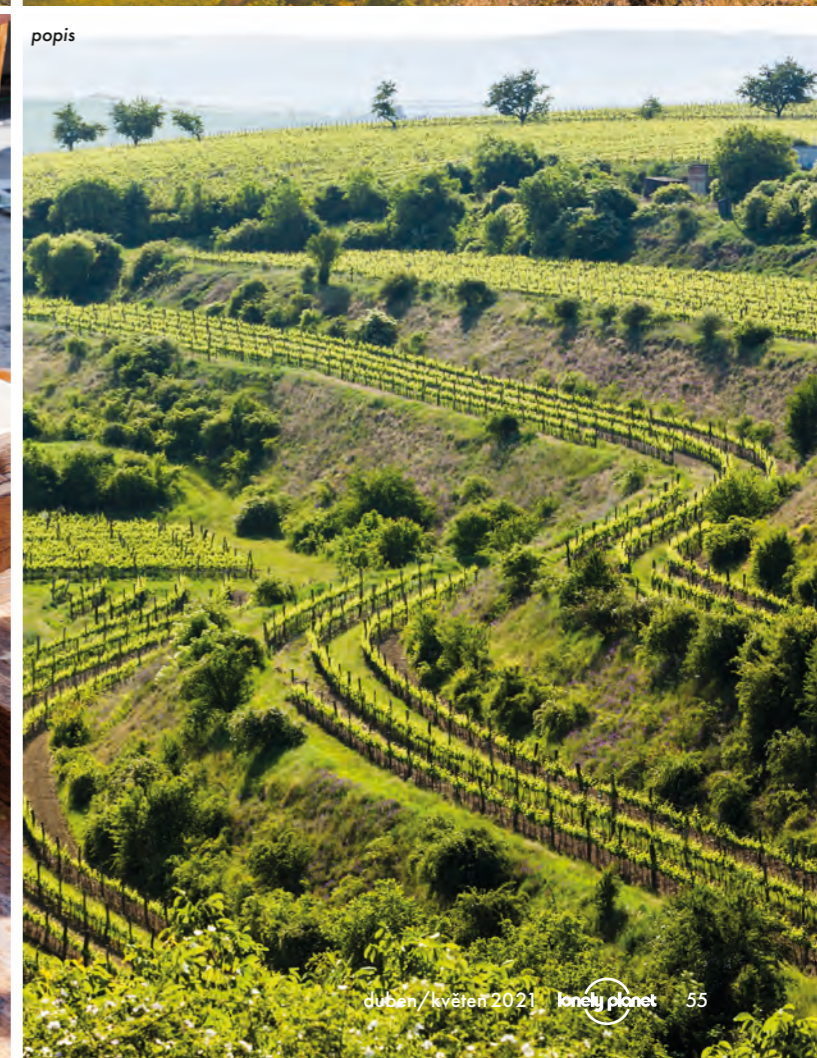
Pak to člověk ale vše doslova vypustí z hlavy, hlavně na kilometrech a kilometrech cyklostezky vedoucí přes slunečnou Pálavu – jen slunce, šlapání, čerstvý vzduch a nádherné výhledy až do středověkého Mikulova. Chcete si tu nádhru prohlédnout shora? Pak na chvíli odložte kolo

a zkuste paragliding (pgpalava.cz). Městem se táhne i stále oblíbenější Stezka svobody, která představuje příběhy lidí, již se železnou oponou nechtěli nechat odradit a pokusili se ji – více či méně úspěšně – překročit. Stezka je vhodná pro cyklisty i pěší turisty, začíná u zámku, končí v Sedlenci a stojí na ní 13 panelů s příběhy odvážných lidí a fotografiemi.

Když jsem se pak procházela po mikulovském židovském městě, bylo mi trochu líto, že jsem si konec osmé etapy nenaplánovala právě zde, jenomže když jsem pak na kole vjížděla do Lednicko-valtického areálu, litovala jsem o něco méně. Stojí

Valtický okruh
Pokud vám ve Valticích zbyde čas, podívejte se na samostatnou cyklotrasu Valtický okruh. Je to pohodový 18kilometrový výlet, během něhož budete sledovat červenou a modrou turistickou trasu. Podíváte se na něm na Valtice, Kolonádu, Úvaly, Sedlec, k rybníku Nesyt, do Hlohovce a pak se dostanete zpátky do Valtic. Informace o dalších cyklotrasách vedoucích přes Valtice najdete na valtice.eu.

Sluncem zalitá Bratislava s Dunajem
VPRAVO: Mlýn uprostřed vinic v Retzi; paragliding nad Pálavou; tradiční stáčení vína na Moravě; pálavské vinice

PUSŤTE SE DO TOHO EuroVelo 13

zde muzeum, které věrně dokumentuje historii železné opony, a za návštěvu stojí i kolonáda Reistna s úžasným výhledem na Pálavské vrchy. A jak zakončit etapu v tomto pozeňnaném kraji? Třeba s natáhnutým nohama a sklenkou Svatovalticeckého rosé z Chateau Valtice... Pokud byste v této fázi cyklostezky měli v batohu ještě trochu zbývajícího místa, vezměte si suvenýr z EuroVela 13 právě odtud. Ve valtickém zámeckém sklepe se ukrývá 100 nejlepších českých vín a určitě vás potěší, že jsou na prodej...

Devátá etapa

Trasa: Valtice – Mannersdorf an der March
Délka: 64 km

Z Valtic vyrazím zpátky na rakouskou stranu. Na chvíli se kvůli pověsnému výhledu na tři země zastavím v obci Altlichtenwarth, ale pak už pokračuji dál. Devátý den na železnou stezku na mě čeká docela hodně kilometrů – alespoň na poměry netrénovaného cyklisty. Ale týden poctivého tréninku na kole se již na schopnostech mých nohou odráží, a tak si to šinu docela rychle přes nádherné lužní lesy podél Moravy a Dyje až k mostu, přes který se po devíti dnech poprvé dostávám na Slovensko. S větrem (konečně!) v zádech šlapu mezi poli a sleduji volavky, které mi občas proletí nad hlavou. Přes Moravu se o několik kilometrů později vracím zpátky na rakouskou stranu do Mannersdorf an der March, kde má devátá etapa končí.

Desátá etapa

Trasa: Mannersdorf – Bratislava
Délka: 51 km

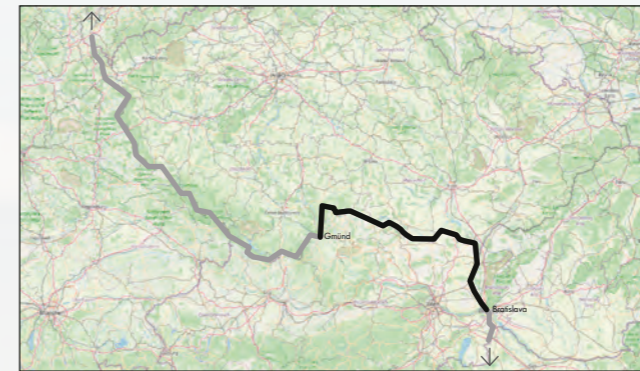
Vyrazila jsem brzy ráno, s řídky ještě orosenými a teplotou vzduchu typickou spíše pro pozdní podzim,

ale za to s velice konkrétní vidinou oběda v Bratislavě. Co nevidět jsem přejela vesnicí Vysoká na Moravě, kterou kdysi železná opona rozdělovala na dvě části, a podél řeky Moravy jsem se dostala k cyklostezce Svobody. Na něm má každý cyklista možnost učinit rozhodnutí, jestli bude pokračovat dál po EV 13, nebo přejede na cyklotrasu Kamp-Dyje-Morava, anebo na rakouskou trasu Marchfeldkanal-Radweg. Mě již docela hnala vidina brynzových halušek, takže rozhodování bylo snadné, ale pokud bych měla času víc, zajela bych se podívat na nedaleký rakouský zámek Schloss Hof. Místo návštěvy zámku jsem tedy směřovala ke slovenskému hradu, lépe řečeno k ruinám, které zde zůstaly po bájném hradu Děvínu s nádherným výhledem na Dunaj. Z Děvína je to pak podél Dunaje do centra Bratislavy už jen kousek, takže statnému cyklistovi opravdu stačí vyrazit z Mannersdorfu po snídani a oběd už si může vychutnat třeba na Hlavním náměstí nebo rovnou v některé z restaurací u Dunaje.

*Ulička v bratislavském Starém Městě vedoucí k Michálské bráně
VPRAVO: Tradiční rakouské trhané palačinky*

HANA MORAVČÍKOVÁ je šéfredaktorkou česko-slovenského magazínu *Lonely Planet*. Věrná vegetariánské stravě odolala na své cyklodovolené všem rakouským šnyclům.

Jak se tam dostat

Město Gmünd leží 2 hodiny autem z Prahy, 2,5 hodiny z Brna a necelé tři hodiny autem z Bratislavy. Veřejnou dopravou se dojezd do výchozího bodu zvolené trasy značně prodlouží, takže doporučujeme zabezpečit si odvoz. Z celkového úseku EV 13 s délkou 867 km vás pak střídavě na území Čech, Moravy a Rakouska čeká 300 km v sedle a dalších 100 km z Valtic do Bratislavy.

Značení trasy

Na celém plánovaném úseku s deseti

etapami je stezka srozumitelně značená. Jednotný evropský symbol s názvem Iron Curtain Trail s číslem 13 je všude dobře viditelný.

Jaké kolo zvolit

Nejvhodnější na tuto cyklotrasu je kolo MTB (hlavně v horských úsecích a národních parcích). Komunikace jsou různé od bývalých zpevněných vojenských cest (signálkách) po vedlejší lesní stezky, na území Rakouska i zemědělské komunikace. Pro opravdové nováčky se slabší kondičkou se bude hodit e-bike.

Mapy

Další užitečné informace najdete na www.EuroVelo.com. Hodit se bude taky aplikace EuroVelo 13 (dostupná pro Android i iPhone). Najdete v ní přehled celé trasy s podrobnými informacemi, takže nic zajímavého nevynecháte. Její součástí je i interaktivní mapa s profilem stezky, kde si budete moci značit, jaká konkrétní místa na trase jste navštívili. Další užitečná stránka je ev13.eu s etapami rozplánovanými stejně jako byly ty naše s tipy na výlety, místa i ubytování. Přehlednou mapu

všech tras EuroVelo si opatříte na stránce e-shop.nadacepartnerstvi.cz.

Ubytování

Na trase EV 13 najdete spoustu luxusních hotelů i skromných chatků a penzionů. Na stránce EuroVelo13.cz/Ubytovani-a-mapa najdete tipy na jednotlivá ubytování podle úseků trasy a skvělá je i stránka cyklistevitani.cz, kde najdete nejen tipy na ubytování (na všech EV stezkách), ale taky rady, kde dobít elektrokola.

Další cyklostezky

Pokud vás dovolená na kole nadchla, ale rádi byste zavítali spíše do vzdálenějšího zahraničí, nechte se inspirovat spoustou nádherných evropských cyklotras v publikaci *Lonely Planet Úchvatné evropské cyklistické trasy* (22 € / 559 Kč).

„Na místa, která jen nedávno osvítilo vítězství Spojenců, dopadl stín. Od Štětína u Baltského moře až po Terst u Jadranu se na kontinent spustila železná opona.“

W. Churchill, 1946
15 let před postavením Berlínského zdi